

AGRESJA WŚRÓD DZIECI

Coraz częściej w mediach mówi się o przejawach agresji w domach, szkołach czy miejscach publicznych. Problem agresywnego zachowania obejmuje swoim zasięgiem coraz młodsze dzieci. Fakt ten niepokoi zarówno rodziców jak i nauczycieli. Jak zatem wychowywać dziecko wolne od zachowań agresywnych?

Badacze agresji u dzieci jednoznacznie stwierdzają, że nie istnieje agresja bez przyczyny. Agresywne zachowanie u dzieci zawsze ma jakiś powód.

Można wyróżnić :

1. agresję eksploracyjną – tzw. przekorną, gdy dziecko sprawdza, jak długo może działać bezkarnie, chcąc przeforsować swoją wolę

Warto udzielić wówczas jasnej odpowiedzi, ponieważ:

Dziecko, przekona się, że jego agresywne zachowanie przyniosło skutek, prawdopodobnie powtórzy je wielokrotnie. W ten sposób dorosły swoją uległością wzmacnia agresję dziecka-tyrana. Z kolei dziecko nie jest w stanie poradzić sobie z rolą „panującego” . Instynktownie wie, że rządzić powinien starszy i większy –czyli rodzic. W ten sposób:

- zachwiane zostaje jego poczucie bezpieczeństwa

- nie ma możliwości przyswojenia sobie norm społecznych. To prowadzi do wzmocnienia jego agresji!!!

2. agresję powstałą z frustracji- kiedy dziecko wychowywane w ograniczeniach i nadopiekuńczości odważy się na samodzielne działanie
3. agresja służąca obronie- jest odpowiedzią na atak

ROZWOJOWI ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH SPRZYJA:

ø **WYCHOWANIE AUTORYTARNE**- związane z przemocą wobec dziecka. Przemoc rodzi przemoc! Dzieci uczą się poprzez obserwację, naśladują zachowanie bliskich. Postępują identycznie, jak dorośli. Tak samo bolesna jest kara w postaci agresji fizycznej (bicie, znęcanie się) jak kara psychiczna (obelgi, wyzwiska)

Kary nie przynoszą oczekiwanego efektu, tylko potęgują negatywne uczucia w dziecku. Te zaś w konsekwencji wzmacniają agresję.

DZIECI NIE POTRZEBUJĄ KAR, JEDYNI UKAZANIA NATURALNYCH KONSEKWENCJI DANYCH ZACHOWAŃ.

KARA NIE MA CHARAKTERU OBIEKTYWNEGO. NIE POKAZUJE DZIECKU, ŻE ONO ROBI COŚ NIEWŁAŚCIWIE.

JEST ONA TYLKO ROZŁADOWANIEM RODZICIELSKIEGO GNIEWU.

ø **WYCHOWANIE BEZSTRESOWE-** styl wychowania przeciwstawny do stylu autorytarnego, również nie jest korzystny dla dziecka.

Dzieci, którym wszystko wolno, czują się osamotnione i bezsilne.

Nie mając wzorców, trudno im stworzyć swój system wartości. Dziecko pozwala sobie na zbyt wiele bo nikt mu nie powiedział, gdzie jest granica. Takie wychowanie nie daje dziecku możliwości rozwoju, nie tworzy zaufania do otoczenia. Całkowicie wolne dziecko jest tak naprawdę kłębkim frustracji. Z kolei frustracja jest źródłem zachowań agresywnych

ø **AGRESJA BĘDĄCA WYNIKIEM ZAZDROŚCI-** wynika z impulsu rywalizacji. Najczęściej występuje w rodzinie, w momencie pojawienia się kolejnego dziecka. Pierworodne w tej sytuacji czuje się zagrożone, pozbawione miłości rodziców. Reaguje poprzez moczenie nocne, ssanie kciuka, nieposłuszeństwo oraz agresję.

Jeśli rodzice źle odczytają te sygnały i zastosują kary, dziecko utwierdzi się w przekonaniu, że brat (siostra) odebrał mu rodzicielską miłość.

Wówczas będzie walczyć o nią za wszelką cenę!

Pamiętać trzeba, że same zapewnienia rodziców o miłości niewiele pomogą, gdy zabraknie wyraźnych dowodów .

Młodsze dzieci bardziej absorbują rodziców niż starsze, które szybko orientuje się, że jak będzie grzeczne to zostanie niezauważone.

J. U. Rogge przytacza wypowiedź 9-letniego Marcina : „Wtedy pies z kulawą nogą na mnie nie spojrzy (...) Ale gdy młodszego brata podrapię, pociągnę za włosy, to moja mama przyjdzie natychmiast”.

ø **OBRAZY PRZEMOCY W MEDIACH**

„Agresywność dzieci może być potęgowana przez obrazy przemocy w wypadku, gdy podstawowe potrzeby dzieci nie są w ogóle zaspokajane lub są zaspokajane w niewystarczający sposób”.

Jeśli dziecko spędza przed telewizorem więcej czasu niż z mamą i tatą, to z telewizora czerpie wzorce zachowań!

Dla dziecka w wieku przedszkolnym nie wszystkie treści są emocjonalnie do przyjęcia, gdyż w tym wieku nie odróżnia fikcji od rzeczywistości. Wizerunek przemocy pokazywany w kreskówkach ma znaczenie nagradzające, zachęca do podobnych działań. Ponadto bajki naszpikowane brutalnością uczą, że silniejszy wygrywa.

Dzieci pod wpływem drastycznych scen stają się mniej wrażliwe, przyzwyczajają się do agresji i przemocy.

Jeśli telewizja zastępuje dzieciom rodziców, kolegów... to zapominają o całym świecie, stają się zamknięte w sobie, nie rozmawiają, tracą poczucie rzeczywistości.

Przyzwolenie rodziców i brak kontroli tego, co i ile dziecko ogląda, to poważne zaniedbanie wychowawcze!

ø **NADOPIEKUŃCZOŚĆ RODZICÓW**– ogranicza przestrzeń i kontakt fizyczny dziecka, doprowadza do braku samodzielności, ogranicza je, hamuje jego ciekawość, zmniejsza umiejętność rozwiązywania problemów.

Brak zaufania do zdolności własnego dziecka, wywołuje u niego obniżenie poczucia własnej wartości. W tej sytuacji dziecko poprzez zachowania agresywne będzie próbowało zrekompensować sobie wszystko to, czego doznało od rodziców.

ø **ZANIEDBANIA WYCHOWAWCZE:**

- zaniedbanie emocjonalne,
- brak ciepła,
- brak czasu i zainteresowania dzieckiem,
- stawianie zbyt wygórowanych wymagań
- postawa permissywna-przyzwalanie dziecku na dowolne zachowanie w każdej sytuacji, brak reguł postępowania

W domu musi panować atmosfera ciepła i zainteresowania sprawami dziecka. Jego potrzeby psychiczne powinny być bezwarunkowo zaspokojone. Nie wolno zapewniać poczucia bezpieczeństwa, miłości tylko pod warunkiem spełniania przez dziecko naszych oczekiwań!

Dziecku trzeba mówić , co jest dobre, a co złe, co pożądane, a co zabronione, tak wcześnie, jak to jest możliwe. Należy rozmawiać z nim na temat wartości cenionych w rodzinie.

Należy wytyczyć jasne reguły postępowania, jednoznacznie określone w języku zrozumiałym dla dziecka. By czuło się bezpieczne, musi wiedzieć co wolno , a co nie. Granice muszą być jasne dla dziecka. W momencie ich przekraczania dziecko musi ponieść naturalne konsekwencje swojego zachowania.

„Brak konsekwencji w stosowaniu kar i nagród prowadzi do dezorientacji dziecka. Gdy czasem jest karane za jakieś zachowanie, a kiedy indziej pozwala mu się na nie lub nawet pochwała, to nie tylko nie uczymy dziecka, jak powinno postępować , ale wpędzamy je w nerwicę”(J. Danielewska: „Agresja u dzieci- Szkoła porozumienia”).

DZIECI, KTÓRE CZUJĄ SIĘ BEZPIECZNIE W SWOICH RELACJACH Z RODZICAMI SĄ MNIEJ AGRESYWNE I LEPIEJ RADZĄ SOBIE Z EMOCJAMI. GDY OTACZA SIĘ JE MIŁOŚCIĄ I ZAINTERESOWANIEM, MAJĄ MAŁO POWODÓW DO AGRESJI I WROGOŚCI.

ZACHOWUJĄ SIĘ AGRESYWNIE WTEDY, GDY SIĘ BOJĄ. KIEDY SĄ OSAMOTNIONE, PEŁNE ROZTEREK LUB WTEDY, GDY CHCĄ ZWRÓCIĆ NA SIEBIE UWAGĘ.

Według badań przeprowadzonych przez p. K. Grzegorzewską agresja jest zjawiskiem bardzo powszechnym w codzienności przedszkola. Za zachowania agresywne uznała ona:

- Kopanie, bicie ręką innego dziecka
- Poszturchiwanie, szarpanie, popychanie
- Podstawianie nogi
- Zabieranie, wrywanie siłą
- Bicie zabawką, przyborem, przedmiotem
- Szczypanie, gryzienie, drapanie, kłucie
- Wykręcanie rąk innemu dziecku
- Opluwanie innego dziecka
- Niszczenie zabawek należących do innych
- Darcie rysunków, książek należących do innych
- Bazgranie rysunków, książek czy zeszytów należących do innego dziecka
- Przezywanie, wyzywanie, obrażanie
- Przedrzeźnianie innego dziecka
- Grożenie koledze
- Wyklócanie się z kolegą
- Krytykowanie dziecka
- Złośliwą skargę do wychowawczynie

Ponad 50% przypadków to agresja werbalna, która przyjmuje różne formy (obelgi, wyzwiska, przezywania, skarżenia, zakazywania, itp.). Natomiast sporadycznie dochodzi w przedszkolach do agresji fizycznej. Agresywne zachowania są codziennością w przedszkolu: w trakcie zabawy, śpiewu, śmiechu itd. Agresja jest zjawiskiem naturalnym dla człowieka. Jest to uczucie wrodzone, które ma zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki.

Opracowała-Renata Kowalczyk

Bibliografia:

- Danielewska J.: „Agresja u dzieci- Szkoła porozumienia”
Grzegorzewska K.: „Zrozumieć agresję”
Rogge , J.U. „Agresja a wychowanie”